

Hoe word ik rijk?

Voor VO en MBO

Wat gaan we doen?

- Leren over de wereld van geld
- Vragen beantwoorden
- Tips delen

Welke drie functies heeft geld?

Ruilmiddel

Rekenmiddel

Spaarmiddel

Geld als ruilmiddel

Het kopen van goederen of
diensten

Vraag 1

Wat is de waarde van een eurobiljet?

Vraag 1

Het produceren van een eurobiljet kost ongeveer 10 cent!

De **intrinsieke** waarde (waarde van het materiaal) is dus een stuk lager dan de **nominale** waarde (waarde die op het biljet staat). De waarde van ons geld is dus gebaseerd op **vertrouwen** in de nominale waarde.

Vraag 2

Als je een € 50 bankbiljet tegen het licht houdt, **hoeveel** echtheidskenmerken kan je dan zien?

Vraag 2

Als je **kijkt, voelt en kantelt** zie je dat er verschillende echtheidskenmerken in en op een bankbiljet zijn aangebracht.

Antwoord: Door het biljet in het licht te houden kan je **3 kenmerken** ontdekken.

Watermerk

Als je een biljet tegen het licht houdt, is het watermerk zichtbaar.

Veiligheidsdraad

Als je het biljet tegen het licht houdt, is de donkere veiligheidsdraad zichtbaar.

Hologram

Als je een biljet tegen het licht houdt, wordt het raampje in het hologram doorzichtig en toont het aan beide zijden een portret van Europa.

Voel, kijk, kantel

Naast kijken, kan je ook de echtheid van een biljet controleren door te voelen en te kantelen.

Zo **voelen** de hoofdafbeelding, het grote getal en de letters dikker aan.

Door te **kantelen** zie je een bewegend lichteffect op het groene cijfer in de onderhoek. Ook bewegen kleuren en de waarde van het biljet in het hologram.

Vraag 3

Waar of niet waar?

De Nederlandsche Bank zorgt voor schone bankbiljetten.

Vraag 3

WAAR

Wekelijks worden er miljoenen bankbiljetten door DNB gesorteerd. Er wordt gecontroleerd op vuilheid, echtheid en schade.

*Als de biljetten zijn goedgekeurd,
komen ze via de geldautomaat
terug in het betalingsverkeer.*

Vraag 3

Ook is De Nederlandsche Bank (DNB) de enige instelling in Nederland die nieuwe biljetten mag drukken.

Maar DNB doet nog veel meer.
Ook voor **jouw geldzaken**.

Taken van DNB

Zoals:

- Het **controleren** van banken, pensioenfondsen en verzekeraars.
- Zorgen dat alle **betaalsystemen** veilig en betrouwbaar zijn.
- Zorgen voor **prijstabiliteit**, zodat jouw geld niet minder waard wordt.

Vraag 4

Hoeveel valse eurobiljetten onderschepte DNB in 2023?

- A. 20.000
- B. 200.000
- C. 2.000.000

Vraag 4

A. 20.000

Slechts 1 op 100.000 biljetten die wij controleren is vals. Toch is het jammer als jou dit overkomt.

Een vals biljet is niks waard én door het uit te geven pleeg je een misdaad.

Gelukkig herken je een vals biljet met gemak door te **kijken, voelen en kantelen.**

Vraag 5

Waar of niet waar?

Je kan gratis een betaalrekening openen in Nederland.

Vraag 5

NIET WAAR

Vrijwel alle betaalrekeningen kosten geld. Je betaalt dan per maand een vast bedrag.

Vraag 5

Bij het openen van een rekening stelt de bank een aantal vragen aan je. Dit komt voort uit het '**Know Your Customer**'-principe.

Zo voorkomen we dat criminelen een betaalrekening krijgen en zo crimineel geld het betalingsverkeer inbrengen. Dit noemen we **witwassen**.

We houden **toezicht** op banken om ervoor te zorgen dat ze hun best doen om dit te voorkomen.

Vraag 6

Waar of niet waar?

iDEAL betekent dat je veilig online kan shoppen.

Vraag 6

NIET WAAR

iDEAL is een betaalmethode waarmee je veilig online kunt betalen.

Wil je weten of een webshop veilig is?
Check de reviews en/of het keurmerk.

Geld als rekenmiddel

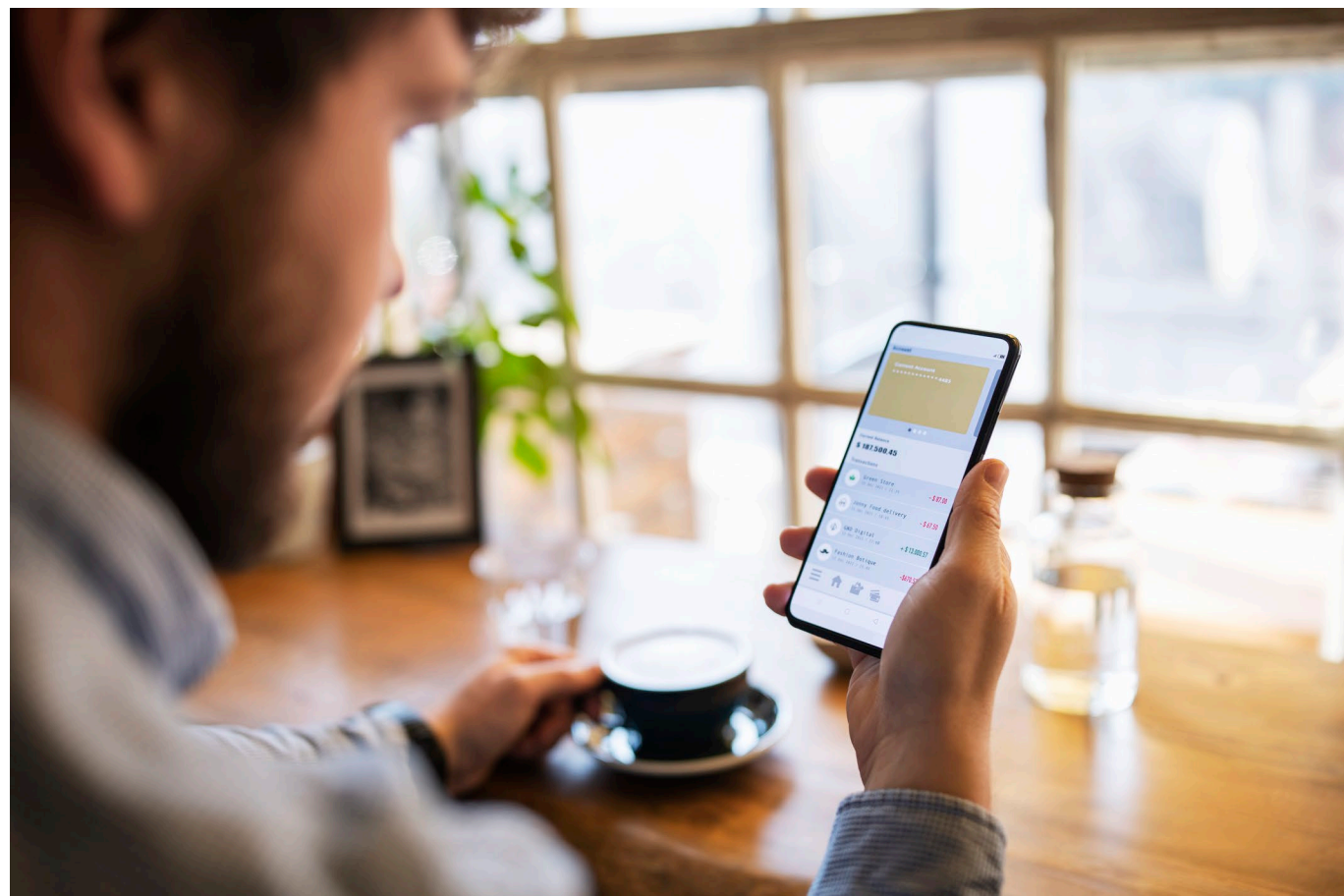
Het vergelijken van producten en
diensten door de waarde uit te drukken in
geld

Vraag 7

Weet jij hoe **rijk** je bent?

Vraag 7

Tel alle bedragen bij elkaar op:

Contant geld (portemonnee, spaarpot)

Digitaal geld (betaalrekening, spaarrekening)

Bezittingen (huis, crypto, beleggingen, etc.)

+

= Totale bezit

Vraag 7

Als je rijk wilt **blijven**, is het belangrijk om de juiste beslissingen te nemen. Want iedere beslissing die je neemt heeft een (financieel) **gevolg**.

Vraag 8

Wat zou jij doen met € 1.000,-?

Vraag 8

Wat zou jij doen met **€ 1.000,-**?

Je kan € 1.000,- op meer dan 1.000 verschillende manieren uitgeven. Iedereen maakt eigen keuzes.

***Onthoud dat je
geld maar één keer kan uitgeven.
Dus denk goed na voordat je iets
koopt.***

Vraag 9

Ziet DNB **crypto's** als geld?

Vraag 9

NEE. DNB ziet **crypto's** niet als geld.

De waarde van crypto's is te wisselvalig om te dienen als rekenmiddel en spaarmiddel.

Heb jij wel eens geïnvesteerd in crypto?

Vraag 10

Hoe kom jij nu aan **informatie** over je geldzaken?

Vraag 10

Op het internet kan je **betrouwbare** en **onbetrouwbare** informatie over geld vinden.

Hoe herken je welke bronnen betrouwbaar zijn?

Vraag 10

Een aantal voorbeelden van betrouwbare bronnen:

Wijzer in geldzaken heeft een lijst met 10 dingen om te regelen als je 18 wordt

Bij **Geldfit** kan je handige informatie vinden en ontdekken hoe jij je geldzaken goed regelt. Nog steeds vragen? Je kan medewerkers bellen of een appje sturen!

Vraag 10

Op social media delen **finfluencers** informatie over geldzaken, beleggen, zoals in crypto.

Uit onderzoek van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) blijkt dat veel finfluencers niet neutraal zijn en geld verdienen door lessen te verkopen of investeringen aan te raden waar ze zelf belang bij hebben, wat niet mag. Er wordt ook onvoldoende gewaarschuwd voor risicovolle investeringen.

Als iets te mooi om waar te zijn lijkt, is dit meestal ook zo.

Geld als spaarmiddel

Waarde die je nu bezit
bewaren voor consumptie
in de toekomst.

Vraag 11

Wat is jouw **spaardoel** voor
komend half jaar?

Vraag 11

Wat is jouw **spaardoel** voor komend halfjaar?
Ben jij goed in **sparen**?

*Met een apart (online) spaarpotje
is de verleiding minder groot om
het geld uit te geven*

Vraag 12

Ik geef soms meer geld uit
dan de bedoeling was.

Vraag 12

Ik geef soms **meer** geld uit dan dat de bedoeling was.

Reclame, verleidingen, sociale druk. Het kan er voor zorgen dat je soms meer geld uitgeeft dan dat je van plan was.

Hoe kan je dit **voorkomen** of jezelf beschermen?

Vraag 13

Sparen vind ik belangrijk.

Vraag 13

Vind jij **sparen** belangrijk?

Slim als je nu al bezig bent met je **toekomst**.
Maar dat betekent natuurlijk niet dat je nooit iets mag
uitgeven.

Geniet ook van het geld dat je verdient.

Vraag 14

Heb je een **lening** of ben je wel eens een **schuld** aan
gegaan?

Vraag 14

Uit onderzoek van het Ministerie van Sociale Zaken blijkt dat meer dan de helft van de jongeren wel eens een **betalingsachterstand** heeft, vooral bij achteraf betalen, leningen bij vrienden of familie, en bij zorgverzekeringen.

Veel jongeren weten niet dat je zorgtoeslag kan aanvragen bij de overheid om je zorgverzekering betaalbaar te maken. Ben je 18 en heb je dit nog niet gedaan? **Geldfit** kan je hier gratis bij helpen.

Vraag 14

Jongeren doen steeds meer aankopen via websites die gebruik maken van **Buy Now, Pay Later**.

Zorg ervoor dat je op tijd betaalt. Anders kunnen herinneringskosten of zelfs kosten van een **incassobureau** in rekening gebracht worden.

Door later te betalen, wen je aan het hebben van schulden. Al helemaal als je al schulden hebt, levert dit problemen op. Je schulden stapelen zich op. Dit kan je in de toekomst achtervolgen, bijvoorbeeld bij het aanvragen van een hypotheek.

Vraag 14

Wil je bewuster geld uitgeven?

Stel jezelf de volgende vragen bij een aankoop:

- Heb ik het **echt nodig**?
- Heb ik het **meteen nodig**?
- Zijn er **aanbiedingen** of **tweedehands** keuzes?
- Heb ik het **geld** er voor over?

De baas over jouw geld

Hoe meer je weet over jouw geld
hoe beter je ermee om kan gaan

Vraag 15

Heb jij een **bijbaantje**?

Vraag 15

Tijdens werk ruil je jouw goederen of diensten voor geld. Vervolgens kan je dit geld sparen, investeren of uitgeven.

Door te investeren in jezelf via onderwijs worden je diensten meer waard.

Vraag 16

Vanaf welke **leeftijd** mag je zelf contracten afsluiten?

Vraag 16

Voor de **wet** ben je vanaf 18 jaar financieel verantwoordelijk.

Dat betekent onder andere dat je vanaf dat moment zelf contracten en leningen kan afsluiten.

Vraag 16

Let op!

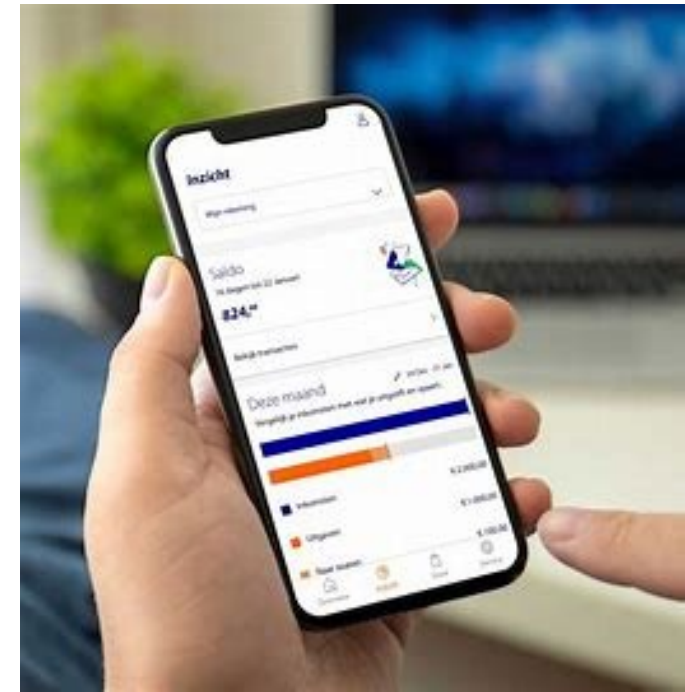
Het betekent ook dat je vanaf dat moment **zelf** eventuele betalingsachterstanden, boetes en leningen moet betalen.

Ben je **te laat** met betalen? Dan krijg je een boete. Je betaalt steeds meer. Zo groeit je **schuld**.

Vraag 17

Ik open iedere week de app van mijn bank op mijn mobiel.

Vraag 17

Slim! Zo kan je goed overzicht houden over je geld en Weet je precies hoeveel je nog hebt.

Ook ben je er eerder bij als er ongebruikelijke dingen gebeuren op jouw rekening. De schade door fraude in het betalingsverkeer loopt ieder jaar in de tientallen miljoenen.

Daarom moet je zelf waakzaam zijn. Herken fraude. Voorkom fraude.

Vraag 17

Hoe rijk je bent én blijft, is ook afhankelijk van hoe goed **jij** voor je geld zorgt.

Door overzicht te houden, na te denken over je keuzes én **slimmer** te zijn dan criminelen.

Vraag 18

We zagen eerder een spaarvarken voorbij komen.
Weten jullie ook wat een **geldezel** is?

Vraag 18

Een **geldezel**, money mule of katvanger laat zijn bankrekening gebruiken om geld van criminelen naar iemand anders over te maken of wit te wassen. Door het '**Know Your Customer**'-principe kunnen criminelen niet zelf een rekening aanmaken.

Geldezels worden vaak geronseld via bijvoorbeeld Snapchat of Telegram. Het lijkt makkelijk en snel geld verdienen, maar dit is niet waar! Je bent strafbaar en de kans dat je wordt opgepakt is groot.

Leen dus nooit je betaalrekening uit aan iemand anders.

Vraag 19

Waar of niet waar?

Phishing is het hengelen naar persoonlijke gegevens.

Vraag 19

WAAR

Bij phishing hengelcriminelen via mail naar **persoonlijke gegevens** zoals bankrekeningnummer of inlogcodes.

Check mail op: de afzender, de aanhef en de tekst op taal- en spelfouten.

Vraag 19

Wat kan je doen?

- Klik nooit op een link in een bericht.
- Meld phishing bij jouw bank.
- Reageer niet op een bericht met onbekende afzender.

***Banken vragen
nooit om persoonlijke
gegevens.***

Vraag 20

Welke vormen van cyberfraude kennen jullie nog meer?

Vraag 20

Spoofing is het nabootsen of **namaken** van kenmerken met als doel om tijdelijk een valse identiteit aan te nemen.

De bekendste vormen van spoofing gaan via mail, Whatsapp en telefoon.

Bij **bankhelpdeskfraude** (vorm van spoofing) doet de crimineel zich voor als bankmedewerker om mensen over te halen om geld over te maken. Onthoud: de bank belt jou nooit!

Wie heeft hier wel eens mee te maken gehad? Wat heb je gedaan?

Vraag 21

Welke tip geef jij aan jouw omgeving,
bijvoorbeeld je (groot)ouders,
zodat zij geen slachtoffer worden
van cybercrime?

Vraag 21

Denk aan:

- Wissel regelmatig van wachtwoord.
- Goed opletten als je een twijfelachtig telefoontje, mail of appje ontvangt.
- Het checken van betaalverzoeken bij de personen zelf.
- Controleer of website wel betrouwbaar is en geen nepartikelen verkoopt
- Geen foto's van ID of paspoort versturen naar iemand op Marktplaats
- Kritisch zijn op beloftes over investeringen

***Als je 'rijk' wilt worden
én blijven is het belangrijk
om alles te weten over geld.***

Bedankt voor je aandacht!

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

Lesbrief voor docent

Goed omgaan met geld is niet gemakkelijk. Er zijn zoveel keuzes op zoveel verschillende momenten in ieders leven. En bijna iedere beslissing heeft financiële gevolgen. Dat geldt ook voor MBO leerlingen. Daarom is het belangrijk dat leerlingen leren om bewust om te gaan met geld. Met de les "Hoe word ik rijk?" worden leerlingen aan het denken gezet over de keuzes die zij hebben en de financiële gevolgen daarvan.

Lesbrief voor docent: de basis

- **Doelstelling**

De doelstelling van deze les is om leerlingen te motiveren om na te denken over de gevolgen van financiële beslissingen. We willen hierbij de nadruk leggen op het zelfstandig maken van keuzes. Probeer als leerkracht dus persoonlijke meningen over wat verstandig is en wat niet te vermijden.

- **Presentatie**

De presentatie is opgedeeld in 4 hoofdstukken. In ieder hoofdstuk worden vragen gesteld aan de klas. Direct hierna wordt het antwoord besproken

- **Vragen?**

Heeft u vragen, opmerkingen of verzoeken? Laat het ons weten via denieuweschatkamer@dnb.nl

Lesbrief voor docent: de inhoud

- **Hoofdstuk 1: geld als ruilmiddel**

In dit hoofdstuk wordt algemene informatie gegeven over geld en de rol van DNB in het betalingsverkeer. We gaan onder andere in op vals geld en digitaal geld

- **Hoofdstuk 2: geld als rekenmiddel**

Welke rol speelt geld op dit moment in het leven van de leerlingen? Hoe gaan ze nu om met geld? Weten ze wel hoe 'rijk' ze op dit moment zijn? De vragen die bij dit hoofdstuk horen zijn persoonlijke vragen

- **Hoofdstuk 3: geld als spaarmiddel**

In dit hoofdstuk ligt de nadruk op het belang van goed nadenken voordat je een (financiële) beslissing neemt. Er zijn zoveel keuzes, die allemaal verschillende financiële gevolgen hebben. De leerlingen krijgen verschillende stellingen voorgelegd.

- **Hoofdstuk 4: baas over jouw geld**

In dit hoofdstuk ligt de nadruk op cybercrime. Welke risico's zijn er met online bankieren? Criminelen proberen bijvoorbeeld toegang te krijgen tot je bankrekening door phishing. Gelukkig kun je zelf verschillende dingen doen om te voorkomen dat je slachtoffer wordt